

TIIVISTELMÄRAPORTTI ROMANIEEN KANSALLISTEN VUOTEEN 2020 ULOTTUVIEN INTEGROINTISTRATEGIOIDEN EU-PUITEKEHYKSEN ARVIOINTIIN LIITTYVÄSTÄ JULKISESTA KUULEMISESTA

1. Johdanto

Tässä liitteessä esitetään yhteenveto kaikista niistä toimista, jotka on toteutettu sidosryhmien kanssa osana romanien kansallisten vuoteen 2020 ulottuvien integrointistrategioiden EU-puitekehyksen väliarviointia. Kuten arviointia varten laaditussa kuulemisstrategiassa oli määritetty, sidosryhmien kuulemisten yleisenä tavoitteena oli kerätä sidosryhmien näkemyksiä seuraavista seikoista:

- EU-puitekehyksen toteuttamisessa viiden vuoden aikana saavutetut tulokset ja kohdatut haasteet keskeisillä osa-alueilla, joita olivat koulutus, työllisyys, terveydenhoito ja asuminen sekä syrjintä
- EU:n ja kansallisten politiikkojen sekä oikeudellisten ja rahoitusvälineiden yhtenäistäminen, merkityksellisyys ja vaikuttavuus.

Sidosryhmien kuulemisten erityisillä tavoitteilla pyrittiin saamaan kohdennettua palautetta seuraavista seikoista:

- EU-puitekehyksen käyttö ja tulokset
- romanien integroinnissa käytettyjen EU-politiikan sekä oikeudellisten ja rahoitusvälineiden hyödyntäminen, vaikutus ja yhtenäistäminen
- romanien vaikutus kansallisten romanien integrointistrategioiden täytäntöönpanoon ja yleisiin toimintalinjoihin.

Kuulemisstrategiassa määritettiin, että sidosryhmien näkemysten saaminen on varmistettava järjestämällä kohdennettuja sidosryhmien kuulemisia ja avoin julkinen kuuleminen. Sidosryhmien kuulemiset, jotka järjestettiin osana arviointia, sisälsivät kummankintyyppisiä kuulemisia. Seuraavat sidosryhmien kuulemiset järjestettiin:

- Avoin julkinen kuuleminen, joka sisälsi joukon kysymyksiä tietyille sidosryhmille.
- Kohdennetut sidosryhmien kuulemiset, jotka toteutettiin haastattelemalla erilaisia sidosryhmiä jäsenvaltioissa ja laajentumisprosessissa mukana olevissa maissa.
- Verkkokysely, joka oli kohdennettu erityisesti kansalaisjärjestöille. Tämän kyselyn avulla voitiin ottaa huomioon myös romanien integrointiin eri jäsenvaltioissa osallistuvien kansalaisjärjestöjen näkemykset, joita ei olisi välttämättä saatu muiden suunniteltujen kuulemismenetelmien kautta.
- Työpaja, joka kokosi yhteen hyvin monenlaisia asiantuntijasidosryhmiä. Työpajassa käsiteltiin ulkopuolisen arviointitutkimuksen alustavien tulosten eri ulottuvuuksia.

Seuraavassa taulukossa on yhteenveto sidosryhmistä, joita kuultiin osana arviointia kuulemisstrategian mukaisesti.

Taulukko 10. Sidosryhmätyyppi ja tiedonkeruumenetelmä

Sidosryhmätyyppi	Tiedonkeruumenetelmä
Romanien kansalliset yhteyspisteet	Avoin julkinen kuuleminen Kohdennetut sidosryhmien kuulemiset Työpaja
Kansallisia sekä paikallis-, alue- ja kunnallisviranomaisia edustavat sidosryhmät sekä muut julkis- tai sekayhteisöt, kuten sosiaali-, asumis-, terveydenhoito- ja koulutuspalvelujen tarjoajat	Avoin julkinen kuuleminen Kohdennetut sidosryhmien kuulemiset
Kansalaisjärjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden (EU:n kattojärjestöjen ja jäsenvaltioissa kansallisella/alueellisella/paikallisella tasolla toimivien organisaatioiden edustajat)	Avoin julkinen kuuleminen Kohdennetut sidosryhmien kuulemiset Työpaja Kansalaisjärjestöille kohdennettu kysely
Kansainvälisten organisaatioiden ja romanien integroinnissa EU-maissa ja/tai laajentumisprosessissa mukana olevissa maissa toimivien organisaatioiden edustajat	Avoin julkinen kuuleminen Kohdennetut sidosryhmien kuulemiset Työpaja
Tutkimus- ja tiedelaitosten edustajat	Avoin julkinen kuuleminen Kohdennetut sidosryhmien kuulemiset Työpaja
Romanien integrointiin liittyviä kysymyksiä käsittelevät EU-tason asiantuntijat	Kohdennetut sidosryhmien kuulemiset Työpaja
EU:n kansalaiset ja muut kuin EU:n kansalaiset, myös romaniyhteisöjen jäsenet	Avoin julkinen kuuleminen
Kirkkoja ja uskonnollisia yhteisöjä edustavien järjestöjen edustajat	Avoin julkinen kuuleminen
Yrittäjä- ja ammattijärjestöjen edustajat	Avoin julkinen kuuleminen

2. Yhteenveto kuulemistoimista

Kaikkiin taulukossa 10 mainittuihin sidosryhmätyyppeihin otettiin yhteyttä. Yrittäjä- ja ammattijärjestöjen edustajat eivät kuitenkaan vastanneet avoimeen julkiseen

kuulemiseen. Muut sidosryhmät tavoitettiin tehokkaasti edellä kuvattujen tiedonkeruumenetelmien avulla¹.

2.1. Avoin julkinen kuuleminen

Komission järjestämän avoimen julkisen kuulemisen tavoitteena oli koota yhteen näiden sidosryhmien näkemykset EU-puitekehityksen saavutuksista ja haasteista vuosina 2011–2016, jotta voitaisiin tunnistaa ne alueet, joita olisi painotettava jäljellä olevalla täytäntöönpanokaudella. Lisäksi avoimessa julkisessa kuulemisessa otettiin huomioon EU:n ja kansallisen tason politiikat sekä oikeudelliset ja rahoitusvälineet, joita oli tähän mennessä hyödynnetty romanien integroinnissa. Avoimessa julkisessa kuulemisessa käytetty kysely² 16 kysymystä³ seuraavista aiheista:

- Vastaaajan taustaa koskevat johdantokysymykset
- Yleiset kysymykset, jotka koskivat sosiaalista syrjäytymistä ja syrjintää sekä odotuksia tulevista painopistealoista EU:n ja kansallisella tasolla. Näihin kysymyksiin vastaaminen ei edellyttänyt erityistietoja romanien osallistamisen edistämiseen käytetyistä EU:n tai kansallisista välineistä.
- Tarkemmat kysymykset koskivat seuraavia aiheita: i) romanien osallistamisen edistämiseen tähtäävät EU:n ja kansalliset toimet ii) asiaankuuluvien poliittisten toimien kehittyminen iii) EU-puitekehitykseen ja romanien kansallisiin integrointistrategioihin liittyvät saavutukset ja haasteet iv) erityistoimet, jotka on toteutettu neljällä keskeisellä politiikan alalla (koulutus, työllisyys, terveydenhoito ja asuminen).

Avoin julkinen kuuleminen toteutettiin verkossa Euroopan komission verkkosivustolla 19. heinäkuuta ja 25. lokakuuta 2017 välisenä aikana. Kyselyyn saatiin yhteensä 240 vastausta⁴. Vastauksista 165 tuli organisaatioilta ja 75 yksittäisiltä kansalaisilta. Näistä 165 organisaatiosta 106 ilmoitti edustavansa kansalaisjärjestöä tai ajatushautomoa ja 44 julkishallintoa, ja 15 vastasi kyselyyn muiden organisaatioiden (kuten tasa-arvoista kohtelua edistävien elinten) nimissä. Yhteensä 240 vastaajasta 202 määritteli etnisen ryhmänsä: 91 määritteli itsensä romaniksi ja 111 muuksi kuin romaniksi.

Lisäksi avoimen julkisen kuulemisen yhteydessä saatiin 28 kannanottoa. Suurin osa niistä tuli kansalaisjärjestöiltä, ja myös YK:n virastot, yliopistot ja Maailman terveysjärjestö toimittivat lausuntoja. Muutamasta näistä lausunnoista olivat räätälöityjä vastauksia avoimeen julkiseen kuulemiseen, kun taas toiset olivat tutkimuksia tai kannanottoja niinkin kaukaa kuin vuodelta 2010.

¹ Ei kuitenkaan tiedetä varmasti, tavoitettiin kirkkoja ja uskonnollisia yhteisöjä edustavien järjestöjen edustajia, sillä avoimen julkisen kuulemisen kohderyhmäluokat olivat seuraavat: kansalaisjärjestö, julkishallintoa, hallintoa, liike-elämää tai työnantajia edustava järjestö, ammattiliitto, yhdistys, tiede-/tutkimuslaitos/ajatushautomo ja muut.

² Verkkokuulemisen kyselylomake julkaistiin EUSurvey-sivulla:

<https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/EvaluationEUFrameworkforNRIS>.

³ Itsemäärittelyä koskevaa kysymystä lukuun ottamatta kaikki kysymykset olivat vapaaehtoisia.

⁴ Kuulemisen tulokset julkaistiin Euroopan komission verkkosivustolla, ja ne ovat saatavilla osoitteessa https://ec.europa.eu/info/consultations/public-consultation-evaluation-eu-framework-national-roma-integration-strategies-2020_fi.

2.2 Kohdennetut sidosryhmien kuulemiset

Monien asiaan kuuluvien sidosryhmien kanssa järjestettiin haastatteluja eri jäsenvaltioissa ja laajentumisprosessissa mukana olevissa maissa. Haastatteluin toteutetut kuulemiset luokiteltiin kolmeen ryhmään:

- 138 haastattelua 11:tä maakohtaiseen analyysiin valittua jäsenvaltiota edustavien sidosryhmien kanssa (romaniens kansalliset yhteyspisteet, työ-, asumis-, opetus- ja terveysministeriöiden virkamiehet, kansalaisjärjestöt, tasa-arvoista kohtelua edistävät elimet, alueelliset viranomaiset, asiantuntijat)⁵;
- 53 haastattelua 16:tä jäsenvaltiota, joita ei valittu maakohtaiseen analyysiin, edustavien sidosryhmien kanssa (romaniens kansalliset yhteyspisteet, työ-, asumis-, opetus- ja terveysministeriöiden virkamiehet, kansalaisjärjestöt)⁶;
- 10 haastattelua kolmen laajentumisprosessissa mukana olevan maan (Serbia, entinen Jugoslavian tasavalta Makedonia sekä Bosnia ja Hertsegovina) sidosryhmien kanssa.

Haastateltujen sidosryhmien lopullinen määrä oli alun perin suunniteltua pienempi, koska haastattelua ei saatu aina järjestettyä kaikkien sidosryhmien kanssa⁷. Tämän syitä olivat pääasiassa nämä: i) Jotkin tahot, joihin otettiin yhteyttä, eivät voineet osallistua haastatteluun eivätkä ne myöskään voineet ehdottaa korvaavaa yhteyshenkilöä. ii) Jotkin tahot keskeyttivät vastaamisen. iii) Jotkin tahot eivät vastanneet ensimmäiseen haastattelupyyntöön. Edellä mainittujen haastateltujen lisäksi haastateltiin kahdeksaa asiantuntijaa, jotka työskentelevät EU:n tasolla tai kansallisella tasolla⁸.

2.3. Kansalaisjärjestöille kohdennettu kysely

Kohdennettu verkkokysely avautui 16. tammikuuta 2018 ja sulkeutui 23. helmikuuta, ja sen tavoitteena oli antaa kansalaisjärjestöille lisämahdollisuus huomautusten toimittamiseen. Tätä pidettiin tärkeänä, sillä kansalaisjärjestöt eivät kaikissa maissa kuuluneet jäljempänä kuvattuun kohdennettuun sidosryhmäkuulemiseen. Tähän kyselyyn saatiin 65 täysimittaista vastausta. Kyselyn vastaajat edustivat 19:ää jäsenvaltiota. Eniten vastaajia oli Kreikasta, Sloveniasta ja Ruotsista (kunkin jäsenvaltion osuus oli 13 prosenttia kaikista vastaajista). Merkittävä osa organisaatioista (47 prosenttia) ilmoitti toimivansa kansallisella tasolla. Vastaajista 16 prosenttia edusti alueellisen tason organisaatiota, 17 prosenttia kunnallis- tai paikallistason organisaatiota ja 14 prosenttia kansainvälistä organisaatiota.

Kysely sisälsi 24 monivalintakysymystä, jotka oli jäsennetty tutkimuksessa käytettävien eri arviointikriteerien mukaan: relevanssi, koherenssi, vaikuttavuus, yhdenvertaisuus,

⁵ AT, BG, CZ, ES, EL, FR, FI, IT, HU, SK ja RO.

⁶ BE, CY, DE, DK, EE, IE, HR, LV, LT, LU, NL, PL, PT, SE, SI ja UK.

⁷ Tarkoituksena oli järjestää 64 puhelinhaastattelua niiden 16 jäsenvaltion sidosryhmien kanssa, joita ei valittu maakohtaiseen analyysiin, ja laajentumisprosessissa olevan maan sidosryhmien kanssa. Lisäksi oli tarkoitus tehdä enintään 20 haastattelua kussakin niistä 11 jäsenvaltiosta, jotka valittiin maakohtaiseen analyysiin.

⁸ Myös kymmentä Euroopan tai kansainvälisen tason sidosryhmää oli suunniteltu haastateltavan, mutta toistuvista yrityksistä huolimatta näitä haastatteluja onnistuttiin tekemään vain kahdeksan.

koordinointi, tehokkuus, kestävyys ja EU:n tason lisäarvo. Kysymyksissä oli väittämiä, joihin vastaajien oli vastattava jollakin seuraavista vaihtoehdoista: samaa mieltä / eri mieltä / ei eri eikä samaa mieltä / en osaa sanoa / en tiedä.

2.4. Työpaja

Aiheesta järjestettiin työpaja Euroopan komission tiloissa Brysselissä 15. maaliskuuta 2018. Työpaja kokosi yhteen 88 sidosryhmää, jotka keskustelivat arvioinnin alustavista tuloksista. Työpajassa osallistujilla oli mahdollisuus käsitellä etenkin EU:n puitekehityksen vaikuttavuuteen, relevanssiin ja koherenssiin sekä EU:n tason lisäarvoon liittyviä tuloksia. Työpajan osallistajat edustivat sidosryhmiä laajalti. Läsna oli 29 romanien kansallisen yhteispisteen edustajaa (EU:n jäsenvaltioista ja laajentumisprosessissa mukana olevista maista), 28 kansalaisjärjestön tai kansalaisyhteiskunnan järjestön edustajaa, 14 Euroopan komission edustajaa, 4 kansainvälisten järjestöjen edustajaa, 2 Euroopan parlamentin edustajaa, 1 perusoikeusviraston edustaja, 1 Equinetin edustaja sekä 9 ICF/Milieun arviointiryhmän jäsentä.

3. Menetelmä

3.1 Avoin julkinen kuuleminen

Komissio latasi kyselytiedot verkosta Excel-tiedostoina ja analysoi niitä muutamien Excel-toimintojen avulla (taulukot, pylväsiagrammit, suodattimet ja ristiintaulukoinnit). Analysoinnissa tulokset eriteltiin seuraavien kriteerien mukaan:

- vastaajan tyyppi (kansalaiset vs. järjestöt)
- organisaation tyyppi (julkishallinnon elimet, kansalaisjärjestöt/ajatushautomot, muut)
- romanitausta vs. muu kuin romanitausta (ts. itsensä romaniksi määritelleet vastaajat vs. itsensä muuksi kuin romaniksi määritelleet vastaajat)
- seuraavat maakokonaisuudet: EU15, EU13, laajentumisprosessissa mukana olevat maat.

Kyselytuloksista tehtiin erillinen analyysi niiden viiden maan osalta, joissa on melko suuria romaniyhteisöjä (Bulgaria, Romania, Slovakia, Tšekki ja Unkari). Tulokset jaoteltiin edellä mainittujen kriteerien perusteella, jotta voitiin määrittää mahdolliset erot tiettyjen vastaajakategorioiden tai tiettyjen maiden (maaryhmien) näkemyksissä tai mielipiteissä. Ulkopuolinen toimeksisaaja toimitti komissiolle erillisen raportin, jossa analysoitiin avoimen julkisen kuulemisen tuloksia.

3.2 Kohdennetut sidosryhmien kuulemiset

Sidosryhmät valittiin sen mukaan, minkä tyyppistä organisaatiota tai laitosta ne edustivat alkuvaiheen raportin tasolla sovitun alustavan otoksen mukaan. Jokaisen kuulemiseen valitun maan osalta oli ehdottoman tärkeää kuulla romanien kansallisen yhteispisteen edustajaa⁹. Muita haastateltujen sidosryhmien luokkia olivat tasa-arvoista kohtelua

⁹ Yhteystiedot antoi komissio.

edistävät elimet, hallinnon kansallisten tai alueellisten yksiköiden edustajat (jotka toimivat terveydenhoidon, työllisyyden, koulutuksen, asumisasioiden ja ihmiskaupan torjunnan alalla). Myös kansalaisjärjestöjä kuultiin. Paikalliset maayhteyshenkilöt tekivät jokaisesta 11 maakohtaisesta analyysitutkimuksesta alustavan sidosryhmäanalyysin, jonka tavoitteena oli myös määrittää neljästä politiikanalasta vastaavat paikallishallinnon edustajat. Maakohtaisesti kuultavien sidosryhmien lopullisesta luettelosta sovittiin ISSG:n kanssa.

Kaikki kohdennetuissa kuulemisissa saadut vastaukset käsiteltiin laadulliseen data-analyysiin tarkoitetulla NVivo-tietokoneohjelmalla¹⁰. Haastatteluohjeissa, joita käytettiin apuna yksittäisissä kuulemisissa, oli tietty rakenne, jonka mukaan tietyt kysymykset ryhmiteltiin yhteen arvioinnissa käytettävien arviointikriteerien mukaisesti. Haastatteluvastaukset voitiin siis kokonaisuudessaan analysoida tehokkaasti arviointikriteerien mukaisesti, kun NVivo-ohjelmalla eroteltiin ne vastaukset, jotka olivat arviointikriteereihin nähden merkityksellisiä.

3.3 Kansalaisjärjestöille kohdennettu kysely

Ensin laadittiin luettelo 135 kansallisesta kansalaisjärjestöstä koko EU:n alueella, ja kysely lähetettiin näille järjestöille 15. tammikuuta. Myös kansallisia romanien yhteyspisteitä pyydettiin välittämään kyselyä eteenpäin. Kansalaisjärjestöille kohdennetussa kyselyssä oli monivalintakysymyksiä. Saadusta datasta nähtiin, montako vastaajaa kuhunkin kysymykseen vastasi ja mikä oli tiettyyn kysymykseen vastanneiden vastaajien prosenttiosuus. Vastauksen sisältö syötettiin kuhunkin arviointikriteeriin.

3.4. Työpaja

Työpajassa esiteltiin alustavat arviointitulokset, ja osallistujilla oli mahdollisuus antaa palautetta etenkin tietyistä arviointikriteereistä, jotka liittyivät vaikuttavuuteen, EU:n tason lisäarvoon, relevanssiin ja koherenssiin. Tätä palautetta annettiin avoimessa keskustelussa, jota arviointiryhmän jäsenet johtivat. Osallistujia pyydettiin myös antamaan työpajassa avoimesti suosituksia tai lähettämään niitä kirjallisesti myöhemmin.

4. Sidosryhmien kuulemisten toimikohtaiset tulokset ja menetelmä, jolla ne sisällytettiin arviointiin

Kuulemistoimien tuloksia käsiteltiin alkuvaiheen raportin tasolla sovittujen arviointisääntöjen mukaisesti. Arviointisäännöissä selvennettiin kunkin arvioitavan kysymyksen osalta, mikä kuulemistoimista olisi merkityksellinen tiedonkeruun kannalta.

4.1 Avoin julkinen kuuleminen

Kattava yhteenveto avoimen julkisen kuulemisen tuloksista julkaistiin EUROPA-sivustolla¹¹. Tuloksissa todettiin esimerkiksi seuraavaa:

¹⁰ <https://en.wikipedia.org/wiki/NVivo>.

¹¹ Avoimen julkisen kuulemisen tulokset ovat saatavissa täällä: https://ec.europa.eu/info/consultations/public-consultation-evaluation-eu-framework-national-roma-integration-strategies-2020_fi.

- Ylivoimaisesti suurin osa vastaajista (aihealueen mukaan 86–95 prosenttia) katsoi, että kohdennettuja julkisia toimia tarvitaan syrjinnän, työllisyyden, koulutuksen, asumisasioiden ja terveydenhoidon aloilla¹².
- Suuri osa vastaajista (miltei 60 prosenttia) katsoi, että EU:lla on merkittävä rooli kansallisten sekä alue- ja paikallisviranomaisien tukemisessa, koska ne eivät yksinään pysty parantamaan romanien tilannetta¹³.
- Vastaajat ilmoittivat johdonmukaisesti, että EU:n toimielinten ja kansallisten viranomaisien pitäisi kehittää romanien osallistamisen edistämiseen tähtäviä toimia yhdessä. Vastaajien mukaan EU:lla on kansallisia viranomaisia vahvempi rooli seuraavissa tehtävissä: i) EU:n syrjimättömyyslainsäädännön ja rasismin vastaisen lainsäädännön valvonta ja täytäntöönpano ja ii) romanien tilanteen parantamiseksi tarkoitettujen kunnianhimoisten toimintapolitiikkojen kehittämistä ja toteuttamista edellyttävän rahoituksen mahdollistaminen¹⁴.
- Kansallisilla viranomaisilla odotetaan olevan suurempi rooli esimerkiksi näissä toimissa: i) romanien ja muun väestön välisten yhteisöjen kehittäminen, ii) syrjimättömyys, iii) koulutuksen järjestäminen virkamiehille siitä, miten romanien osallistamista voidaan edistää, iv) romanien historian ja kulttuurin sisällyttäminen koulujen opetusohjelmiin ja v) poliittisen ohjauksen antaminen viranomaisille¹⁵.
- Vastaajien määrittämiä keskeisiä haasteita ovat esimerkiksi nämä: i) puutteet romanien osallistamisen sisällyttämisessä muihin toimintapolitiikkoihin ja välineisiin sekä EU:n tasolla että kansallisella tasolla, ii) lisääntyvä syrjintä ja mustalaisvastaisuus etenkin EU:n tasolla ja ii) romanien osallistamiseen tarkoitettujen rahoituksen riittämättömyys kansallisella tasolla¹⁶.
- EU:n tasolle ja kansalliselle tasolle ehdotetuista painopistealoista vastaajat vahvistivat, että ollakseen tehokkaita romanien osallistamisstrategioiden on oltava kattavia. Selvästi ensisijaiseksi painopisteeksi osoittautui koulutukseen pääsy (67 prosenttia EU:n tasolla ja 76 prosenttia kansallisella tasolla), kun taas vähintään kolmannes vastaajista sekä EU:n tasolla että kansallisella tasolla¹⁷ valitsi painopisteiksi työllistymisen, terveydenhoitopalvelut ja asunnon saamisen sekä syrjinnän ja mustalaisvastaisuuden torjumisen.

4.2. Kohdennetut sidosryhmien kuulemiset

Kohdennetut sidosryhmien kuulemiset koostuivat 201¹⁸ haastattelusta, kuten edellä on selitetty. Haastatteluissa saatiin niin paljon erilaisia vastauksia, jotka koskivat niin suurta maantieteellistä aluetta, että yhteenvedon tekeminen niiden tuloksista tähän raporttiin ei ole realistista. Kohdennettujen sidosryhmien kuulemistuloksia käsitellään kuitenkin

¹² EU:n tason lisäarvo.

¹³ EU:n tason lisäarvo.

¹⁴ Koordinointi; EU:n tason lisäarvo.

¹⁵ Koordinointi.

¹⁶ Vaikuttavuus.

¹⁷ Relevanssi.

¹⁸ Yhteensä 138 sidosryhmäkuulemistä 11:ssä maakohtaiseen analyysitutkimukseen valitussa jäsenvaltiossa; 53 sidosryhmäkuulemistä 16 jäsenvaltiossa, joita ei valittu maakohtaiseen analyysitutkimukseen ja 10 sidosryhmäkuulemistä laajentumisprosessissa mukana olevien maiden sidosryhmien kanssa.

kokonaisuudessaan ulkopuolisessa arviointitutkimuksessa¹⁹ ja tässä valmisteluasiakirjassa, jossa lähdeviitteet on merkitty seuraavasti:

Taulukko 11: Lähdeviittaukset

Lähteen tyyppi	Viittauskoodi
Haastattelut	Jäsenvaltion koodi ja numero, joka tarkoittaa tiettyä haastattelua, johon viitataan. Täydellinen luettelo haastattelukoodeista on saatavana erillisessä asiakirjassa. Esim. UK1 EU-tason haastattelujen lyhenteet ovat muotoa EU-1, EU-2 jne. Laajentumisprosessissa mukana olevien maiden haastattelujen lyhenteet ovat muotoa WB1, WB2 jne.
Avoin julkinen kuuleminen	OPC
Maakohtaiset analyysitutkimukset	CS-[maakoodi] — esim. CS-SK = Slovakiaa koskeva maakohtainen analyysitutkimus
Kansalaisjärjestöille kohdennettu kysely	NGO survey
Sidosryhmien työpaja	Workshop

4.4. Kansalaisjärjestöille kohdennettu kysely

Kansalaisjärjestöille kohdennetun kyselyn tulokset julkaistaan ulkopuolisessa arviointitutkimuksessa²⁰. Seuraavassa esitetään sen tärkeimpiä havaintoja.

- Siitä, onko romanien kansallisilla integrointistrategioilla saatu aikaan vaikuttavia ruohonjuuritason muutoksia, kyselyn osallistajat totesivat, että heidän oman jäsenvaltionsa kansallinen romanien integrointistrategia oli vaikuttanut jonkin verran romanien syrjinnän vähenemiseen (40 %), romaneihin kohdistuvan vihapuheen vähenemiseen (50 %), romaneihin kohdistuvien viharikosten vähenemiseen (53 %) ja syrjinnän vastaisen lainsäädännön täytäntöönpanon paranemiseen (44 %) vuosina 2011–2017²¹.
- Miltei puolet vastaajista katsoi, ettei romanien työllistyminen ollut muuttunut vuoteen 2011 nähden. Vastaajista 43 prosenttia koki, että romanilasten pääsy ja integroituminen koulutusjärjestelmiin oli parantunut vuodesta 2011, kun taas 20 prosenttia katsoi, että tilanne oli huonontunut vuosien kuluessa²².
- Noin puolet (53,8 prosenttia) kansalaisjärjestöistä osallistuu romanien kansallisten integrointistrategioiden koordinointiin, täytäntöönpanoon tai seurantaan liittyviin toimiin. Useimmat niistä kuitenkin puoltavat näkemystä, jonka mukaan tehokas yhteistyö kaikkien keskeisten sidosryhmien kanssa ja/tai niiden kuuleminen ei ole mahdollista romanien kansallisten integrointistrategioiden nykyisten koordinointi- ja täytäntöönpanomekanismien avulla²³.
- Kysymykseen siitä, oliko EU:n ja kansallisen tason rahoitus jäsenvaltiossa riittävä ja oikeasuhteinen, jotta romanien tarpeet voitaisiin täyttää neljällä politiikan

¹⁹ Linkki ulkopuoliseen arviointitutkimukseen, kun se on julkaistu.

²⁰ Lisää alaviite, kun tutkimus on julkaistu.

²¹ Vaikuttavuus.

²² Sama.

²³ Koordinointi.

alalla, yli puolet vastaajista totesi, ettei näin ollut. Vastaajista 63 prosenttia koki, ettei romanien osallistamiseen tarkoitettu EU:n tai kansallisen tason rahoitus saavuttanut niitä, joille se oli tarkoitettu, eli romaneja. Lisäksi nämä vastaajat katsoivat, ettei rahoituksesta koitunut romaneille pitkäaikaista hyötyä²⁴. Kansalaisjärjestöjen vastaajista 60 prosenttia uskoi, että EU:n rahoituksesta oli ollut apua kansallisen rahoitusvajeen paikkaamisessa²⁵.

4.5. Työpaja

Työpajan osallistujien kuulemisessa keskityttiin seuraaviin arviointikriteereihin: relevanssi, koherenssi, vaikuttavuus ja EU:n tason lisäarvo.

Relevanssin osalta osallistajat olivat samaa mieltä siitä, että EU-puitekehyksen alkuperäiset tavoitteet ovat yhä relevantteja mutta että joillekin osa-alueille pitäisi asettaa kunnianhimoisempia tavoitteita. Kun otetaan huomioon, että romanien syrjintä on syvään juurtunutta, useat osallistajat totesivat, että institutionaalistuneen rasismien selittäminen ja käsitteleminen on hyvin tärkeää ja että myös mustalaisvastaisuuteen olisi kiinnitettävä yleisesti enemmän huomiota.

Koherenssi-kriteerin osalta monet työpajan osallistajat korostivat, että politiikan valtavirtaistamista olisi tarpeen parantaa. Romanien osallistamiseen tarkoitettujen määrärahojen ja rahoituksen osalta suositeltiin, että määritettäisiin romanien kansallisten integrointistrategioiden tehokkaaseen täytäntöönpanoon tarkoitettuja indikaattoreita. Osallistajat kertoivat ongelmista, jotka johtuvat siitä, että romanien kansalliset yhteyspisteet kokevat olevansa eristyksissä muusta hallinnosta. Lisäksi osallistajat totesivat, että taloudellisten valmiuksien puute voi estää romanien kansallisten integrointistrategioiden tehokkaan täytäntöönpanon.

Vaikuttavuudesta useat osallistajat totesivat, että komissiolla on ollut merkittävä rooli romanien asioiden priorisoinnissa ja etenkin EU-puitekehyksen hyväksynnässä vuonna 2011. Muut osallistajat puolestaan korostivat, että EU-rahoituksen saaminen romanien osallistamista varten helpotti jäsenvaltioiden sitoutumista asiaan. Lisäksi osallistajat mainitsivat, että populismin ja äärioikeistolaisien puolueiden kannatuksen kasvu on huolestuttava asia, joka saattaa vaikuttaa romanien osallistamisen edistämistä koskeviin tavoitteisiin.

Verkkotyökalun (SLIDOn) kautta esitettyyn kysymykseen **EU-tason lisäarvosta** 97 prosenttia osallistujista vastasi, että EU oli tuonut lisäarvoa romanien osallistamisen edistämiseksi jäsenvaltioissa. Kansalaisjärjestöjen edustajat lisäsivät, että ilman EU-puitekehystä tilanne yhdessäkään jäsenvaltiossa ei olisi se, mikä se nyt on. Toisaalta monet osallistajat totesivat, että vaikka käytettävissä on tiettyjä työkaluja, EU-rahoituksen ja romanien kansallisiin integrointistrategioihin liittyvien indikaattorien välille olisi luotava selvä yhteys, jota olisi seurattava.

²⁴ Vaikuttavuus.

²⁵ EU:n tason lisäarvo.

5. Yhteenveto kuulemisten tuloksista

Kaikkien kuulemisten tuloksista nousee esiin muutama yhteinen viesti. Laaja yksimielisyys vallitsi etenkin siitä, että vuoden 2011 jälkeen

- EU-puitekehystä on tarvittu edistämään romanien osallistamiseen liittyvien myönteisten muutosten toteuttamista koulutuksen, työllisyyden, terveydenhoidon ja asumisen aloilla kansallisella tasolla.
- Ilman puitekehystä sekä EU:n ohjausta ja tukea on epätodennäköistä, että jäsenvaltiot pystyisivät parantamaan romanien tilannetta tehokkaasti.

Monet sidosryhmät ottivat esiin varsinkin seuraavia seikkoja:

- Kaikkien romanien kansallisten integrointistrategioiden täytäntöönpanoon osallistuvien toimijoiden on pidettävä koulutukseen pääsyn parantamista ehdottomana prioriteettina.
- Romanien osallistamisen painoarvo EU:n poliittisella asialistalla on kasvanut.
- Romanien osallistamisen valtavirtaistamista eri politiikanaloilla on tehostettava varsinkin kansallisella tasolla.
- Kansallisen tason poliittista sitoutumista toimintapolitiikkoihin, joilla varmistetaan romanien osallistaminen, on lisättävä.
- Kansallisella tasolla toteutetut toimet mustalaisvastaisuuden torjumiseksi olivat riittämättömät.
- Romanien osallistamiseen tähtääviin toimiin tarkoitettua kansallista rahoitusta pidetään usein liian vähäisenä.

Yleisesti ottaen sidosryhmien kuulemisten tulokset osoittavat, että yhteisiä näkökohtia ja huolenaiheita on paljon. Se, että useiden kuultujen sidosryhmien näkemyksissä on eroja, on kuitenkin normaalia, kun otetaan huomioon haastateltujen taustat, esimerkiksi kun keskustellaan romanien kansallisten yhteyspisteiden toiminnasta ja vaikutuksesta kansalaisjärjestöjen kanssa siihen nähden, että siitä keskustellaan yhteyspisteiden kanssa, tai kun valtavirtaistamisesta kansallisella tasolla keskustellaan ministeriöiden tai kansalaisjärjestöjen asiantuntijoiden kanssa. Nämä erot on otettu huomioon analyysissa, eivätkä ne vaikuta edellä esitettyyn yhteenvetoon kuulemisten tuloksista.